

Actieplan Maatschappelijk Verantwoord Inkopen Gemeente Zaanstad

Juli 2017

Aanleiding

Zaanstad wil zo maatschappelijk verantwoord inkopen als mogelijk. De gemeente kijkt bij inkoop naar belangrijke maatschappelijke thema's:

- Klimaatbewust; terugdringen van de energie uitstoot
- Circulair; voorkomen van verbruik en het stimuleren van hergebruik van materialen
- Innovatief; het kunnen beschikken over de moderne middelen
- SROI; inzet van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt
- Internationale sociale voorwaarden; voorkomen van schending mensenrechten en eerlijke arbeid

In december jongstleden heeft het College van B&W besloten tot deelname aan het Manifest Maatschappelijk Verantwoord Inkopen. Zaanstad neemt deel aan dit Manifest in de wetenschap dat we al op verschillende onderdelen van het Manifest participeren. Zo zetten we bijvoorbeeld in op SROI en experimenteren we met circulariteit.

De afgelopen maanden is in samenwerking met verschillende stakeholders een inventarisatie gemaakt van de huidige situatie. Het beeld van de huidige situatie is vervolgens de basis geweest voor het opgestelde actieplan. Dit beschrijft de concrete acties die Zaanstad gaat ondernemen (of al onderneemt) op de verschillende maatschappelijk thema's.

Huidige situatie

In algemene zin doet Zaanstad al het nodige op het gebied van MVI. Op verschillende thema's zijn ambities geformuleerd en vanuit deze ambities onderneemt de gemeente op dit moment al verschillende initiatieven:

Ambities

1. SROI: Volledig potentieel uit SROI beleid benutten door 100% realisatie van de contractuele afspraken met leveranciers
2. MKB: maximaliseren van inkoop- en aanbestedingskansen voor het MKB
3. Klimaatbewust: Zaanstad Klimaatneutraal
4. Circulair: Hergebruik van grondstoffen
5. Innovatiegericht Inkopen: geen ambitie geformuleerd, innovatie als middel en geen doel op zich

Initiatieven

1. SROI: Uitvoering, inzet 0,2 of 5% SROI opdrachtwaarde bij iedere aanbesteding conform Uitvoeringsbeleid;
2. MKB: publicatie van de Zaanse inkoopkalender, organiseren en bijwonen van Zaanse Ondernemers Bijeenkomsten, toepassen van een vereenvoudigde leidraad bij meervoudig onderhandse aanbestedingen;
3. Klimaatbewust Inkopen: Energiecontract voor regionale groene stroom, Vervoerscontract inwoners waarbij elektrische auto's en auto's op biogas ingezet worden, aanschaf elektrische bedrijfswagens;
4. Circulair Inkopen: hergebruik materialen bij aanbesteding bedrijfskleding en aanbesteding textielconcessie, terugbrengen afvalstromen via HVC contract;
5. Innovatiegericht Inkopen: experimenten op inkoopprocedureniveau: inzet Best Value Procurement, Bestuurlijk aanbesteden en functioneel specificeren.

Vanuit de markt wordt aangegeven dat Zaanstad meer kan ondernemen op MVI gebied en dat in sommige gevallen het huidige beleid van Zaanstad als beperkend ervaren wordt. Dit is tevens de uitkomst van de evaluatie¹ van het huidige inkoopbeleid dat gemeentebreed geëvalueerd is.

Invulling van deze thema's is een gezamenlijke verantwoordelijkheid. Uit de inventarisatie is gebleken dat bovenstaande acties op dit moment nog veelal op zichzelf staande initiatieven

---

¹ Rapportage evaluatie inkoopbeleid

zijn. Dit zorgt ervoor dat de effecten van de acties beperkt in beeld zijn en te beperkt geborgd zijn in het dagelijkse werk van de gemeentelijke organisatie.

Vanuit de analyse op de huidige situatie zijn de volgende knelpunten naar voren gekomen op de verschillende thema's vallend onder het manifest:

1. SROI; Uitvoeringsbeleid en kader is beschikbaar, echter herontwikkeling van beleid is nodig omdat deze niet meer aansluit bij huidige praktijk. Hierbij dient tevens gekeken te worden naar de rollen en verantwoordelijkheden die op dit moment niet stevig verankerd zijn binnen de organisatie. Er is reeds 150.000 voorzien in de begroting die hiervoor ingezet kan worden per 1 januari 2018.
2. Klimaatbewust; de ambitie op het gebied van klimaatbewust inkopen is duidelijk. Echter, de rollen en de verantwoordelijkheden zijn niet voldoende duidelijk binnen de organisatie. Daarnaast komt de uitvoering organisatiebreed niet volledig van de grond door het ontbreken van heldere prioritering en gebrek aan middelen.
3. Circulair; de ambitie op het gebied van circulair inkopen is duidelijk. Echter, de rollen en de verantwoordelijkheden zijn niet voldoende duidelijk binnen de organisatie. Daarnaast komt de uitvoering organisatiebreed niet volledig van de grond door het ontbreken van heldere prioritering en gebrek aan middelen.

Op het gebied van MKB en innovatie worden geen knelpunten ervaren. Uitvoering in de praktijk kan effectiever ingezet worden door het raadplegen van de markt en het in gesprek gaan met de markt (markconsultatie) en vroegtijdige start aanbestedingstrajecten zodat innovatieve ruimte verkend kan worden.

Wat daarnaast opvalt is dat de geformuleerde ambities zich veelal richten op 'buiten' (op basis van vastgesteld uitvoeringsprogramma) en minder op wat Zaanstad als organisatie zelf kan doen (voorbeeldfunctie). Ook zijn medewerkers in de organisatie beperkt of niet bekend met de mogelijkheden van het thema en/of ontbreekt hiervan de kennis. Hierdoor ontbreekt het nog aan initiatieven van 'onderaf'.

Fase 1: Invulling per juli 2017

De knelpunten benoemd bij de huidige situatie zijn per 1 juli nog niet opgelost. Parallel is het wel mogelijk om de bestaande initiatieven te intensiveren en extra acties (naast de al lopende acties) in te zetten en daarmee een hogere bijdrage op de doelstellingen te realiseren. Zaanstad gaat per 1 juli 2017 invulling geven aan de onderstaande acties:

Beleid en sturing

1. Herijking van het inkoopbeleid op basis van de thema's van het Manifest. Hierbij maakt Zaanstad de keuze om SROI, Klimaatbewust en Circulair Inkopen als doelstellingen te formuleren en innovatief inkopen en burgerparticipatie als middel in te zetten voor het bereiken van beleidsdoelstellingen. Planning is dat Zaanstad per 1 januari 2018 gaat werken conform dit nieuwe vastgestelde inkoopbeleid. De gemeentebrede evaluatie die in december 2016 heeft plaatsgevonden dient hierbij, naast het manifest, mede als basis.
2. Verbetering van de sturing op de doelstellingen. Na vaststelling herzien inkoopbeleid wordt via Inkoopboard gestuurd op bereiken resultaten inkoopdoelstellingen. Bij knelpunten wordt integraal met elkaar een afweging gemaakt ten aanzien van de oplossingsrichting.

Uitvoeringspraktijk

3. Benutten van de marktmogelijkheden door dialoog met de markt. De contractmanagers in de lijnorganisatie gaan in samenwerking met Inkoop tijdig de dialoog aan met de markt. Uitgangspunt hierbij is dat de markt het beste in staat is om aan te geven welke mogelijkheden er zijn binnen haar branche. Hierbij wordt

gebruik gemaakt van de Inkoopkalender die inzage geeft in toekomstige trajecten en wordt tijd en ruimte gecreëerd gedurende het inkoopproces voor deze dialoog.

4. Deelname pilot circulair inkopen. Vanuit het Ministerie van I&M vindt een pilot plaats waarbij geëxperimenteerd kan worden met het circulair inkopen. Zaanstad neemt deel aan deze pilot en gaat in 2017 de aanbesteding meubilair circulair aanbesteden. Dit is een samenwerkingsverband tussen Team Inkoop en de Afdeling Facilitaire Zaken.
5. Inzetten van de MVI doelstellingen als selectie en gunningscriterium. Vanuit het verleden is primair ingezet op het stellen van eisen op de MVI gerelateerde thema's. Eisen richten zich over het algemeen op minimale voorwaarden waardoor de markt beperkt uitgedaagd wordt. Door het toepassen van selectie- en gunningscriteria wordt er meer ruimte gecreëerd voor (innovatieve) oplossingen.

Rapportage

6. Inrichten rapportagestructuur en rapportage realisatie doelstellingen. Per doelstelling (thema) wordt geregistreerd welke initiatieven er plaats vinden en worden bevindingen gerapporteerd aan Inkoopboard en Categorie-eigenaren.

Fase 2: Onderzoekopdracht ambitieniveau thema's klimaatbewust inkopen en circulair inkopen

Op basis van de analyse van de huidige situatie zijn een aantal knelpunten naar voren gekomen op de thema's circulair inkopen en klimaatbewust inkopen en in mindere mate op SROI. Deze knelpunten richten zich met name op het ambitieniveau (wat vraagt dit van de organisatie), de rollen en verantwoordelijkheden (wie doet wat) en prioritering en middelen (het daadwerkelijk in praktijk kunnen brengen).

Om de ambities in de haarvaten van de organisatie te krijgen wordt een onderzoek ingesteld naar het huidige ambitieniveau en de realisatiekracht van Zaanstad op deze ambitie.

Uit de analyse van de huidige situatie zijn de volgende aandachtsgebieden benoemd als onderdeel voor dit onderzoek:

- Richting: ambitieniveau en prioritering
- Organisatie: vaststellen van rollen en verantwoordelijkheden, inclusief het ter beschikking stellen van formatie en middelen
- Inspiratie: inspiratiesessies op de thema's: inzicht in mogelijkheden
- Toepassen: ontwikkeling kennis en kunde op de verschillende thema's in verschillende lagen van de organisatie (bestuur, programma, lijnafdelingen en inkoop)

Vervolg

De acties zoals beschreven bij Fase 1 worden per juli 2017 in gang gezet. Het onderzoek naar het ambitieniveau en realisatiekracht op circulair inkopen en klimaatbewust inkopen zal naar verwachting van september 2017 tot januari 2018 plaatsvinden.

De ambitie van Zaanstad is dat we halverwege 2018 een belangrijke stap in verbetering van onze MVI doelstellingen hebben weten te realiseren.

gemeente Zaanstad

Stadhuisplein 100, 1506 MZ Zaandam
Postbus 2000, 1500 GA Zaandam

T14 075
www.zaanstad.nl

